

MENNO POT

1

1

DINGEN

*die je
weten
moet
over*

AJAX

Uitgeverij Brandt
Amsterdam 2016

Deze uitgave kwam tot stand in samenwerking met Ajax

*O Ajax, jij club uit de Watergraafsmeer,
al win je niet iedere cup,
jij brengt sinds mijn jeugd
zoveel blijdschap en vreugd',
bedankt Ajax, jofele club.*

(Willy Alberti, 1972)

Copyright © Menno Pot 2016

Omslag: Studio Jan de Boer

Typografie: Zeno Carpentier Alting

Copyright beeldkatern: alle foto's Archief Ajax, behalve foto

Lerby, Arnesen e.a. (Per Kjaerbye/fodboldbilleder.dk) en de zes

foto's die daarop volgen: Denen van nu, spandoek Vak 410,

Zlatan, Suárez, landstitel 2011 en De Boer met kampioenschalen

(Ajax.nl/Louis van de Vuurst)

NUR 280

ISBN/EAN: 978-94-92037-30-5

***

Inhoud

ALTIJD AJAX (1)

Inleiding 13

OVER AJAX

- 1 ★ De beste van Nederland? 17
- 2 ★ Het populairst én het meest gehaat 19
- 3 ★ De beste ter wereld...? 20
- 4 ★ De oprichting 22
- 5 ★ Wie was Ajax? 24
- 6 ★ Het shirt 25
- 7 ★ 'Ajaxvoetbal' 28
- 8 ★ Het logo 30
- 9 ★ Drie sterren 31
- 10 ★ De Ajax Mars 33

DE CLUB

- 11 ★ Vereniging en NV 35
- 12 ★ Ajax Vrouwen 38
- 13 ★ De Ajaxamateurs 39
- 14 ★ Lucky Ajax 42
- 15 ★ Ajax Cape Town 44
- 16 ★ Satellietclubs en samenwerkingen 45

DE JEUGD

- 17 ★ De Ajaxopleiding 47
- 18 ★ Scouting 49
- 19 ★ De Ajaxfilosofie 50
- 20 ★ De Toekomst 51
- 21 ★ Talentendagen 54
- 22 ★ Hoeveel jeugdteams heeft Ajax? 55
- 23 ★ Gastgezinnen 57
- 24 ★ Welke beroemde Ajacieden waren zelfopgeleid? 57

STADIONS

- 25 ★ Hoeveel thuisstadions heeft Ajax gehad? 60
- 26 ★ Veldjes in Amsterdam-Noord 66
- 27 ★ Houten Stadion 63
- 28 ★ Ajaxstadion De Meer 66
- 29 ★ Olympisch Stadion 70
- 30 ★ Amsterdam Arena 73

LEGENDARISCHE WEDSTRIJDEN

- 31 ★ 29 september 1900: DOSB – Ajax 1-2 77
- 32 ★ 9 juni 1918: Willem II – Ajax 0-3 78
- 33 ★ 20 november 1957: SC Wismut – Ajax 1-3 82
- 34 ★ 26 april 1962: Feyenoord – Ajax 2-4 84
- 35 ★ 7 december 1966: Ajax – Liverpool 5-1 86
- 36 ★ 5 maart 1969: Benfica – Ajax 0-3 89
- 37 ★ 2 juni 1971: Ajax – Panathinaikos 2-0 91
- 38 ★ 19 mei 1972: Ajax – Vitesse 12-1 93
- 39 ★ 31 mei 1972: Internazionale – Ajax 0-2 94
- 40 ★ Europese Supercup 96
- 41 ★ Wereldbeker 97
- 42 ★ 6 december 1981: Ajax – HFC Haarlem 4-1 99
- 43 ★ 18 september 1983: Ajax – Feyenoord 8-2 101

- 44 ★ 3 oktober 1984: Ajax – Red Boys Differdange 14-0 102
- 45 ★ 13 mei 1987: Ajax – Lokomotiv Leipzig 1-0 103
- 46 ★ 13 mei 1992: Ajax – Torino 0-0 105
- 47 ★ 24 mei 1995: Ajax – AC Milan 1-0 109
- 48 ★ 22 november 1995: Real Madrid – Ajax 0-2 111
- 49 ★ 15 mei 2011: Ajax – FC Twente 3-1 113

BEROEMDE SPELERS

- 50 ★ Allemaal beroemd? 115
- 51 ★ Ajacieden in Oranje 116
- 52 ★ Jan de Natris 118
- 53 ★ Piet van Reenen 119
- 54 ★ De topschutters 120
- 55 ★ Wim Anderiesen 122
- 56 ★ 'Mister Ajax' Sjaak Swart 123
- 57 ★ 'De Gouden Lichting' 125
- 58 ★ Marco van Basten 126
- 59 ★ Frank Rijkaard 127
- 60 ★ Dennis Bergkamp 129
- 61 ★ Beroemde buitenlanders 131
- 62 ★ Ajax en de Denen 132

DE GROOTSTE TRAINERS

- 63 ★ 116 jaar, 63 trainers 134
- 64 ★ John Kirwan 135
- 65 ★ Jack Reynolds 136
- 66 ★ Rinus Michels 139
- 67 ★ Louis van Gaal 142
- 68 ★ Frank de Boer 144

JOHAN CRUIJFF

- 69 ★ Waarom is Johan Crujff de grootste Ajacied ooit? 148
- 70 ★ Crujff als speler 150
- 71 ★ Crujff als trainer 154
- 72 ★ De 'fluwelen revolutie' 155

CLUBICONEN

- 73 ★ Jaap en Michael van Praag 159
- 74 ★ Bob Haarms 160
- 75 ★ Sjaak Wolfs 163
- 76 ★ Wim Schoevaart 164

HET GELD

- 77 ★ Een beetje chique 166
- 78 ★ Profvoetbal 167
- 79 ★ De eerste transfers 170
- 80 ★ De grootste transfers 172
- 81 ★ Shirtsponsors 174
- 82 ★ Het Bosman-arrest 176
- 83 ★ De beursgang 178
- 84 ★ Is Ajax een rijke club? 180

DIEPTEPUNTEN

- 85 ★ Degradatie 184
- 86 ★ Grootste nederlagen 185
- 87 ★ De Tweede Wereldoorlog 187
- 88 ★ Slechtste eredivisieseizoen ooit 188
- 89 ★ De FIOD-affaire 189
- 90 ★ Staafincident 191
- 91 ★ Zeven jaar geen kampioen... 193
- 92 ★ Het eeuwfeest 194

DE KLASSIEKER

- 93 ★ Waarom Feyenoord? 195
- 94 ★ Waar komt de rivaliteit vandaan? 198
- 95 ★ Wie wint De Klassieker het vaakst? 201

SUPPORTERS

- 96 ★ Hoeveel supporters heeft Ajax? 205
- 97 ★ De Supportersvereniging Ajax (sva) 206
- 98 ★ Wat is de F-Side? 207
- 99 ★ Vak 410 210
- 100 ★ Hooliganisme 212
- 101 ★ Joden? 214

ALTIJD AJAX (2) 217

DANKWOORD 221

OVER DE AUTEUR 223

***

ALTIJD AJAX (1)

INLEIDING

Vroeger, toen ik een jong jongetje was, werd bij ons thuis bijna nooit naar voetbal gekeken. Mijn vader was geen fan van een club. *Studio Sport* was geen vaste prik op zondagavond. Voetbal werd mij niet 'met de paplepel ingegoten', zoals dat heet.

13

Toch werd ik, toen ik een jaar of zeven was, fan van Ajax. En niet zo'n beetje ook. Dat was in het seizoen 1982-1983. Ik zag voetbalbeelden op tv en voetbalfoto's in tijdschriften. Mijn hart nam de beslissing voor me: Ajax. Geen twijfel mogelijk. Of ze op dat moment kampioen waren? Of bovenaan stonden? Ik had geen idee.

Waarom koos ik Ajax? Waarom geen andere club?

Ik weet nog dat ik het shirt prachtig vond. Wit met een brede rode baan over borst en rug. Het straalde kracht en zelfverzekerdheid uit. Stoere Amsterdamse branie. En dan die hagelwitte broek en die witte kousen erbij, met een klein rood randje. Stijlvol. Het had klasse. Ik voel nog altijd een kriebel wanneer ik het zie.

De Ajacieden waren jong en frivol. Een beetje brutaal en eigenwijs. Ze straalden een nonchalant soort zelfvertrouwen uit. Ze voetbalden alsof ze zeker wisten dat ze beter waren dan de tegenstander: *wie doet ons wat?*

Dát waren, geloof ik, de belangrijkste redenen waarom ik verliefd werd op Ajax. En het grappige is: zonder dat ik het in de gaten had, voelde ik blijkbaar de Ajaxcultuur al een beetje aan. Ik kon het niet onder woorden brengen, maar ik *vóelde* het.

Ik vind het belangrijk dat jonge Ajaxsupporters iets leren over de historie. Over de tradities van de club. Over grote spelers van vroeger. Over hoogtepunten en dieptepunten. Dan ga je nog beter snappen hoe het allemaal zo gekomen is. Waarom het bij Ajax gaat zoals het gaat. Waarom Ajax uniek is.

Want dat is Ajax: uniek. Anders dan alle andere voetbalclubs.

Dáárom heb ik dit boek geschreven. Je kunt het van begin tot eind lezen; je kunt ook bladeren en losse stukjes lezen. Ik heb ervoor gekozen om weinig lijstjes en statistieken in dit boek te zetten. Die vind je wel op internet. In dit boek wil ik vooral over Ajax vertellen.

Mijn dochter Elin is zes jaar en mijn zoon Niek nog maar vier. Maar als ze wat groter zijn, gaan ze misschien wel mee naar de Arena. Als ze dat tenminste leuk vinden. Dan geef ik ze geen shirt van Barça of Real Madrid, maar koop ik een shirt van Ajax voor ze. Om-

dat het de club van hun geboortestad is. De club van hun vader. En omdat het het mooiste voetbalshirt ter wereld is. Punt uit.

Ik hoop dat ze, als ze nog wat groter zijn, dit boek zullen lezen. Ik heb het een klein beetje voor mijn eigen kinderen geschreven, voor over een paar jaar.

Menno Pot
Amsterdam, najaar 2016

***

OVER AJAX

1 DE BESTE VAN NEDERLAND?

‘De beste van Nederland’, tja, wat is dat eigenlijk precies? Je zou kunnen zeggen dat de regerend landskampioen de sterkste van Nederland is. Of de club die vandaag bovenaan staat in de eredivisie. Maar je kunt het ook historisch bekijken en zeggen dat de beste club van Nederland de club is die de meeste hoofdprijzen gewonnen heeft. Als je voor die laatste definitie kiest, dan is het heel duidelijk: geen Nederlandse club heeft zo veel prijzen gewonnen als Ajax, in eigen land én internationaal.

Ajax is met afstand recordkampioen, recordbekerhouder en ook de meest succesvolle Nederlandse club in internationale competities. Geen andere Nederlandse club komt in de buurt. Dat is voor Ajaxsupporters zeker iets om trots op te zijn.

Bij het verschijnen van dit boek, in oktober 2016, had Ajax 33 landskampioenschappen achter zijn naam staan. psv had er 23. Feyenoord veertien. Ajax won dus bijna evenveel landstitels als psv en Feyenoord samen. In het toernooi om de KNVB-beker is het beeld ongeveer hetzelfde: psv won er negen, Feyenoord twaalf, Ajax achttien.

Op internationaal niveau is het verschil nog groter. psv en Feyenoord wonnen elk één keer de Europacup voor Landskampioenen. Ajax won die cup vier keer. De Europacup voor Landskampioenen heet sinds 1992 Champions League. Ajax is de enige Nederlandse club die de cup een keer won sinds het toernooi zo heet.

psv won in totaal twee Europese bekercups (een Europacup voor Landskampioenen en een UEFA Cup). Feyenoord won er drie (een Europacup voor Landskampioenen en twee UEFA Cups). Ajax won er zes, meer dan psv en Feyenoord samen. Naast vier Europacups voor Landskampioenen (1971, 1972, 1973 en 1995) won Ajax ook één keer de Europacup voor Bekerwinnaars (1987) en één keer de UEFA Cup (1992).

Dan tellen we de Europese Super Cup en de Intercontinental Cup (ook wel Wereldbeker) nog niet eens mee. Ajax won ze allebei twee keer. Feyenoord won éénmaal de Wereldbeker. psv won die twee prijzen nooit.

Feyenoord was trouwens wel de allereerste Nederlandse club die een Europese hoofdprijs won (de Europacup voor Landskampioenen in 1970) en ook de laatste Nederlandse club die dat presteerde: de UEFA Cup in 2002.

Na 2002 is het geen enkele Nederlandse club meer gelukt om een Europese hoofdprijs te winnen. De Nederlandse topclubs horen de laatste jaren niet meer tot de Europese top. Welke Nederlandse club de laatste tijd de meeste punten veroverd in Europese competities kun je zien aan de UEFA-ranking, die gebaseerd is op de

Europese prestaties van de laatste vijf seizoenen. Ajax doet het de laatste jaren helemaal niet zo geweldig in 'Europa', maar op die UEFA-ranglijst stond Ajax in het seizoen 2015-2016 nog altijd hoger dan de andere Nederlandse clubs.

Je kunt je afvragen hoe belangrijk al deze feiten zijn. Je wordt toch geen fan van een club vanwege het aantal oude bekercups in de prijzenkast? Zo is het natuurlijk ook, maar op de vraag welke Nederlandse voetbalclub historisch gezien de beste is, is maar één antwoord mogelijk: Ajax.

2 HET POPULAIREST ÉN HET MEEST GEHAAT

Van alle Nederlandse clubs heeft Ajax al vele jaren het hoogste aantal seizoenkaarthouders: elk seizoen worden meer dan 35.000 jaar kaarten verkocht. De officiële Supportersvereniging Ajax (sva) is de grootste fanclub van Nederland met meer dan 95.000 leden. Van alle Nederlandse clubs trekt Ajax de grootste aantallen mensen naar het stadion.

Mensen die niet van Ajax houden, zeggen soms dat Ajax veel 'nepsupporters' trekt. En dat seizoenkaarthouders van Ajax veel te makkelijk wegblijven wanneer het slecht gaat. Het publiek van Feyenoord wordt door veel mensen gezien als trouwer en fanatieker. Dat is misschien ook wel zo, maar toch verkoopt Ajax meer kaartjes en zit het Ajaxvak bij uitwedstrijden bijna altijd vol. Hoe je het ook meet: Ajax is de populairste club van Nederland.

Ajax is tegelijkertijd ook de meest gehate club van Nederland. Ook dat is wel eens gemeten. Veel mensen vinden Ajax arrogant. Misschien komt dat omdat sommige Ajacieden graag roepen dat Ajax de beste is. In bijna alle landen is de grootste en populairste club tegelijkertijd de meest gehate. Kijk naar Anderlecht of Bayern München. Die hebben in hun land dezelfde positie als Ajax in Nederland. Het hoort er een beetje bij.

3 DE BESTE TER WERELD...?

Dat zouden we wel willen, maar helaas: Ajax hoort niet tot de wereldtop. Ooit was dat wel zo. Er zijn twee korte perioden geweest waarin Ajax waarschijnlijk de sterkste voetbalclub ter wereld was. Dat is al heel wat. Die perioden lagen rond 1972 en rond 1995, de twee jaren waarin Ajax zowel de Europacup voor Landskampioenen als de Wereldbeker won.

Het eerste Ajaxelftal dat de wereldtop bereikte was dat van trainer Rinus Michels (en later Stefan Kovács) met spelers als Johan Crujff, Piet Keizer, Sjaak Swart en Johan Neeskens. Het tweede Ajax van wereldklasse was de ploeg met Jari Litmanen, Patrick Kluivert, Edgar Davids, de gebroeders De Boer en keeper Edwin van der Sar, getraind door Louis van Gaal.

Heel veel kranten, voetbaltijdschriften, websites en voetbalorganisaties in binnen- en buitenland hebben op hun eigen manier berekend wat de beste voetbalclubs aller tijden zijn. De manier van berekenen verschilt wel eens wat, maar hoe ze het ook uitrekenen: Real Madrid is altijd nummer één en Ajax staat altijd in

de tweede helft van de toptien, ergens rond plaats zeven of acht.

Ajax is, historisch gezien, dus een erg sterke en succesvolle club. Eén van de grootste namen uit de voetbalgeschiedenis, zelfs. Maar we moeten eerlijk zijn: de laatste twintig jaar is Ajax weggezakt van de top. Op de UEFA-ranking, de ranglijst van sterkste Europese clubs, staat Ajax de laatste tijd ergens rond plaats dertig. Als je een wereldranglijst zou samenstellen, zouden enkele Zuid-Amerikaanse clubs ook nog boven Ajax staan. Ajax hoort niet meer tot de sterkste tien clubs ter wereld, maar nog wel tot de sterkste vijftig.

Dat Ajax een beetje is weggezakt, valt deels te verklaren. In de tijd dat Ajax Europacups won, mocht een voetbalclub maar drie buitenlandse spelers opstellen. Alle andere spelers moesten uit het eigen land komen, in het geval van Ajax dus uit Nederland.

Voor een club die gespecialiseerd is in het opleiden van talenten uit eigen stad, was die 'buitenlanderregel' heel erg gunstig, maar hij werd in 1996 afgeschaft, omdat hij in strijd was met de Europese wet. Clubs mochten voortaan zo veel buitenlandse spelers opstellen als ze wilden. Dat had als gevolg dat de beste spelers van Ajax steeds vaker en vooral jonger werden weggekocht door clubs uit de grote competities van Europa.

Dat probleem is de laatste jaren alleen maar groter geworden. Voetballers kunnen in de grote voetballanden van Europa veel meer geld verdienen en in grotere stadions spelen. Nederland is een beetje achterop geraakt

en Ajax dus ook. De club heeft moeite om talentvolle spelers voor langere tijd bij Ajax te houden. Meestal kiezen ze al op heel jonge leeftijd voor een carrière in het buitenland.

Ajax wil graag weer een Europese topclub worden, maar dat zal in het moderne voetbal niet makkelijk zijn. Wat we nog altijd wél kunnen zeggen, is dat Ajax – vanwege al die successen uit het verleden – een van de *beroemdste* voetbalclubs ter wereld is. Beroemder dan welke andere Nederlandse club dan ook. Elke voetballiefhebber kent Ajax Amsterdam.

4 DE OPRICHTING

Ajax werd opgericht op 18 maart 1900 in café Oost-Indië aan de Kalverstraat 2 in Amsterdam. Dat is vlak bij de Dam. Ajax is dus al meer dan 116 jaar oud. Dat is ouder dan Feyenoord (opgericht in 1908) en PSV (1913), maar er zijn ook clubs in het Nederlandse voetbal die nog ouder zijn dan Ajax, zoals Vitesse (1892), Willem II (1896) en Sparta Rotterdam (1888).

De oprichting van Ajax was op een zondagochtend, even na halftien. Een jongeman die Floris Stempel heette had zijn vrienden Han Dade en Carel Reeser per brief uitgenodigd voor de oprichting van ‘eenen geheel nieuwe Voetbal Vereniging’. In die brief stond ook al de naam vermeld die die nieuwe club zou krijgen: Ajax, naar een vechtersbaas uit de Griekse mythologie. Floris Stempel werd zelf de eerste voorzitter van de club.

Eigenlijk klopte het niet helemaal wat er in die brief stond, want Ajax was niet ‘geheel nieuw’. Een jaar of zes eerder (waarschijnlijk in 1894) hadden dezelfde jongens ook al een club opgericht die Ajax heette. Dat hadden ze gedaan in café Jonkhart, ongeveer op de plek in Amsterdam-Zuid waar nu het Haarlemmermeerstation staat. Tegenwoordig noemen we dat eerste Ajax, uit 1894, het ‘oer-Ajax’.

Het ‘oer-Ajax’ hield het niet lang vol. De jongens konden geen geschikt veldje vinden om op te voetballen en enkele van hen verhuisden naar andere delen van de stad. Na een paar jaar was het ‘oer-Ajax’ stilletjes verdwenen. De oprichting van 18 maart 1900 was dus eigenlijk een tweede poging. Ditmaal zou de club het wél redden, al konden de oprichters niet vermoeden dat Ajax meer dan een eeuw later nog zou bestaan en een van de succesvolste voetbalclubs ter wereld zou worden.

Het vroege Ajax leek nog niet veel op dat van nu. Het was nog geen grote club en er werd nog geen betaald voetbal gespeeld: het profvoetbal werd pas in 1954 in Nederland ingevoerd. Ajax was een amateurclub, die zijn wedstrijden ging spelen op een veldje in Amsterdam-Noord, dat nog niet op een stadion leek. Zelfs de clubkleuren (rood en wit) waren er niet meteen: op de oudste foto uit 1900 zien we dat Ajax aanvankelijk in het zwart speelde.

★★★

GRIEKSE MYTHOLOGIE?

Rond 1900 werd de voetbalsport in Nederland ontzettend populair. Er werden veel nieuwe voetbalverenigingen opgericht. Het was in die tijd mode om clubs te vernoemen naar stoere figuren uit de Griekse mythologie: klassieke verhalen over goden, halfgoden, koningen en krijgers. In Nederland werden in deze periode voetbalclubs vernoemd naar bijvoorbeeld Achilles, Xerxes, Leonidas en Heracles (of Hercules, dat is dezelfde figuur). En Ajax dus. Floris Stempel en zijn vrienden gingen mee in de trend.

★★★

5 WIE WAS AJAX?

In de mythen uit de Griekse oudheid komen we twee verschillende Ajaxen tegen: Ajax 'de Grote' en Ajax 'de Kleine'. Ze waren allebei krijgers die vochten in de Trojaanse Oorlog, een oorlog die woedde in de twaalfde of dertiende eeuw voor Christus.

De bekendste Ajax is Ajax 'de Grote', een oersterke, zwijgzame en zeer dappere strijder uit het beroemde boek *Ilias* van de schrijver Homerus. Hij komt ook in het toneelstuk *Ajax* van de schrijver Sofokles voor, maar daarin komt hij wel op een treurige manier aan zijn einde.

Na de dood van zijn strijdmakker Achilles krijgt hij ruzie met Odysseus: Ajax wil de wapenuitrusting van Achilles graag hebben, maar Odysseus ook. De Griekse bevelhebbers schenken de uitrusting aan Odysseus,

tot woede van Ajax. Hij wil wraak nemen en zijn bevelhebbers doden. Om dat te voorkomen maakt de godin Pallas Athene hem tijdelijk gek, zodat hij in plaats van zijn bevelhebbers een kudde schapen doodt. Als hij weer bij zijn verstand is, voelt hij zich daarover zo vreselijk dat hij zelfmoord pleegt door zich boven op zijn zwaard te storten.

Ajax 'de Kleine' is een briljant boogschutter die tijdens de verovering van Troje een grote fout maakt: hij sleurt de waarzegster Cassandra uit een heilige tempel van de godin Athena en verkracht haar. Dat maakt Athena zo boos dat ze Ajax voor straf laat verdrinken in zee. Het trieste einde van Ajax 'de Kleine' is te lezen in het werk *Aeneis* van de dichter Vergilius. In een ander verhaal is het niet Athena maar de zeegod Poseidon die Ajax laat verdrinken.

In de *Ilias* van Homerus vechten de twee Ajaxen heel even zij aan zij: ze beschermen de Griekse vloot tegen de oprukkende Trojaanse vloot.

Het is vrijwel zeker dat de oprichters van de Amsterdamse voetbalclub hun club wilden vernoemen naar Ajax 'de Grote', maar de club zou in de jaren twintig wel een klein foutje maken: het clublogo van Ajax lijkt gebaseerd op een afbeelding van Ajax 'de Kleine'.

6 HET SHIRT

Toen Ajax in 1900 werd opgericht, besloten de oprichters dat Ajax zou gaan spelen in het zwart. Dat was het makkelijkst. Mannen droegen in 1900 vooral zwar-

te kleren. Iedereen had thuis wel een zwarte broek en een zwarte kiel liggen. Om er toch een beetje een voetbaluniform van te maken, droegen de Ajacieden een rode sjerp bij de zwarte kleding. Zo kreeg je zwart en rood, de kleuren van de Amsterdamse vlag. Met die rode sjerp deed elke Ajacied iets anders: de een knoopte hem om zijn hals, de ander bond hem om zijn middel.

26 Het zwarte Ajaxtenue bleef niet lang. Al na ongeveer een jaar, in 1901, kozen de Ajacieden voor de clubkleuren rood en wit. Het nieuwe uniform bestond uit zwarte kousen, een zwarte broek en een shirt met verticale rode en witte strepen, precies zoals het tenue waarin het Rotterdamse Sparta nog altijd speelt.

Tien jaar lang, van 1901 tot 1911, zou Ajax dat ‘Spartatenue’ dragen. In dat jaar, 1911, promoveerde Ajax naar de Eerste Klasse. Daar, op het hoogste niveau van Nederland, kwam de club bij Sparta in de competitie. Twee clubs met hetzelfde tenue, dat kon niet, want reserveshirts hadden clubs toen nog niet. De regels schreven voor dat de nieuwkomer in zo’n geval een nieuw uniform moest kiezen. Ajax dus.

Diezelfde zomer besloot de Amsterdamse sportclub vvv (‘Veni Vidi Vici’) zijn voetbalafdeling op te heffen. vvv wilde verder als vereniging voor hockey en cricket. Verschillende voetballende leden stapten over naar Ajax en namen hun vvv-shirt mee: een wit shirt met een verticale rode baan over rug, schouders en borst. Ajax besloot van dat shirt het nieuwe Ajaxshirt te maken. Het zou in de jaren zestig en zeventig wereldbe-

roemd worden. Nog altijd herkent elke voetballiefhebber, uit welk land dan ook, het Ajaxshirt onmiddellijk.

De broek bleef aanvankelijk zwart, maar na een jaar, in 1912, werd die vervangen door een witte. De kousen bleven nog veel langer zwart. Sterker: Ajax legde helemaal niet vast welke kleur die moesten hebben. Pas in 1971 werd officieel vastgelegd dat bij het Ajaxtenue witte kousen met een rood boordje horen.

Ajax draagt dus al meer dan honderd jaar hetzelfde shirt. Er veranderen slechts kleine dingetjes aan: het clublogo erop of een ander kraagje. De rode baan was vroeger vrij smal, tegenwoordig is hij breder. Meestal hebben die kleine veranderingen te maken met mode of soms met de wens van een sponsor. De laatste jaren zien we op het Ajaxshirt bijvoorbeeld de drie rode strepen van kledingsponsor Adidas. Maar in grote lijnen is het traditionele Ajaxthuisshirt al meer dan 104 jaar hetzelfde.

Anders is dat met het uitshirt: het reservetenue dat Ajax vaak draagt in uitwedstrijden. Dat uittenue verandert bijna elk jaar en had door de jaren heen veel verschillende kleuren en ontwerpen. Helemaal lichtblauw, donkerblauw, wit of rood. Geel met donkergele strepen. Zwartgrijs met roze letters. Fel geelgroen, zoals in 2015. Het leidt elk seizoen weer tot felle discussies onder Ajaxsupporters: is het nieuwe uitshirt mooi of juist heel lelijk?

7 'AJAXVOETBAL'

Hoe Ajax precies voetbalt, verschilt per seizoen. Het hangt af van de beschikbare spelers, van de filosofie van de trainer en ook van het moment in de geschiedenis, want vroeger werd voetbal anders gespeeld dan nu.

Toch weet bijna iedereen precies wat je bedoelt wanneer je het over 'typisch Ajaxvoetbal' hebt. De Ajaxstijl, binnen de club de 'huisstijl' genoemd, is beroemd over de hele wereld. Maar wat bedoelen we ermee?

Ajax heeft sinds mensenheugenis een traditie van aanvallend voetbal dat gebaseerd is op snel, technisch spel over de grond. Hoge ballen en een nadruk op fysieke kracht en kopkracht passen niet goed bij Ajax: zo speelt de club bijna nooit.

Sinds de jaren zestig en zeventig heeft Ajax bijna altijd gespeeld met 4-3-3 als veldbezetting: vier verdedigers, drie middenvelders en drie aanvallers. Eén van de centrale verdedigers is een 'opkomende' verdediger, die graag doorschuift naar het middenveld. Van de drie middenvelders is er dan weer eentje die eigenlijk meer een aanvaller is.

Twee van de drie aanvallers zijn flankaanvallers, ook wel buitenspelers of 'vleugelspitsen'. Ajax speelt met een rechtsbuiten en een linksbuiten, die vanaf de zijkanen voorzetten geven of naar het centrum komen. Ajax kent een traditie van vlugge, handige, brutale en 'artistieke' voetballers. In 1992 verscheen een Ajaxliedje dat *Ajax Is Art* heette: 'Ajax is kunst.' Dat was niet zomaar: Ajax wil graag sierlijk voetbal spelen.

Ook heel typisch voor het Ajaxvoetbal: Amsterdamse bluf en branie (zeg maar: brutaliteit) en veel ruimte voor jonge, liefst zelfopgeleide spelers met individueel talent, bijvoorbeeld snelle spelers die een tegenstander voorbij kunnen spelen.

Zó kent de wereld het typische 'Ajaxvoetbal' en dat valt ook wel te verklaren: de beroemdste Ajaxteams waarnaar heel Europa keek, speelden ongeveer zo. Het waren aantrekkelijke, aanvallende teams om naar te kijken.

Dat wil natuurlijk niet zeggen dat Ajax altijd zo voetbalde. Vóór de jaren vijftig speelden voetbalteams in een heel andere veldbezetting (2-3-5, bijvoorbeeld) en ook na de jaren zestig waren er wel perioden waarin Ajax géén typisch Ajaxvoetbal speelde.

In het seizoen 1976-1977 speelde Ajax onder trainer Tomislav Ivić tamelijk verdedigend. In de herfst van 1988 zette trainer Kurt Linder alle vleugelspitsen op de bank en voetbalde Ajax in een 4-4-2 systeem. Ronald Koeman stapte in 2002-2003, vooral in Europese wedstrijden, ook weleens van de 'huisstijl' af.

Zelfs van trainer Frank de Boer (2010-2016) werd wel gezegd dat hij zijn ploegen eigenlijk helemaal geen typisch Ajaxvoetbal liet spelen. Het was 4-3-3 en ook wel aanvallend, maar volgens veel Ajacieden veel te traag en afwachtend, met weinig ruimte voor individuele klasse, bluf en branie.